

Лексична помилка. Найпоширеніші
випадки порушення лексичної
норми

ЛЕКСИЧНІ НОРМИ — це загальноприйняті правила слововживання, які вивчає лексикологія, вони регулюють правильність слововживання у властивих їм значеннях на сучасному етапі

ЗАПАМ'ЯТАЙМО!

Лексичні помилки (умовне позначення — Л)

Лексична помилка

- ❑ тавтологічно невиправданого повторення тих самих або однокореневих слів, яке є виявом слабкої вимогливості до вибору слова, мовленнєвої неуважності.

Школярам доручили прибрати **шкільний** двір.

Лексична помилка

❑ плеоназм – дублювання значення у двох словах.

Кожному гостеві нашого закладу подарували **пам’ятний сувенір**.

Лексична помилка

❑ багатослів'я – уживання зайвих слів.

Похід князя Ігоря на половців відбувся у квітні місяці.

Лексична помилка

- ❑ уживання слів у невласивому для контексту значенні.

Я зайду до тебе **через** неділю.

Лексична помилка

□ порушення лексичної сполучуваності слів.

В університеті відбувся **день відчинених дверей**.

Лексична помилка

- ❑ уживання слів, невластивих літературній українській мові.

Треба **приймати** участь у різних **міроприємствах**.

Лексична помилка

❑ Уживання слів, невластивих описуваній епосі.

Солдати князя Святослава були сміливими.

Лексична помилка

❑ Уживання слів, невластивих описуваній епосі.

Солдати князя Святослава були сміливими.

Знайди помилку

Задавати питання, давайте зупинимось, учбовий корпус, вірна відповідь, на слідуючий день, магазин відкритий, переверніть сторінку, самий дешевий товар, на протязі дня, що купляете, вибачаюсь, людські відносини, на рахунок мене, під відкритим небом, по крайній мірі, оточуюче середовище, пануюча думка.

ПЕРЕВІРТЕ. Ставити питання, зупинімося, навчальний корпус, правильна відповідь, наступного дня, магазин відчинений, перегорніть сторінку, дешевий товар, протягом дня, що купуєте, вибачте (даруйте), людські стосунки, щодо мене, просто неба, принаймні, довкілля, панівна думка.

Відредагуйте речення, запишіть правильно.

Між нами були товариські відношення. Через співпадання обставин ми виконали це завдання на слідуочий день. Треба приймати участь у різних міроприємствах. Музикальний фільм вразив глядачів. Природа вимагає захисту.

ПЕРЕВІР СЕБЕ: Між нами були товариські стосунки. Через збіг обставин ми виконали це завдання наступного дня. Треба брати участь у різних заходах. Музичний фільм вразив глядачів. Природа потребує захисту.

Самостійна робота.

Відредагуйте словосполучення

Зібралися усі бажаючі; вірна відповідь; прийняти участь; об'єм завдань; вищий учбовий заклад; більша половина працівників; в залежності від обставин; на наступний день; музикальне училище; говорити на українській мові; перевернути сторінку; являється учнем; мова йдеться; прийшло в голову.

ПРОДОВЖЕННЯ

Самостійна робота.

Перевір.

Зібралися всі охочі; правильна відповідь; узяти участь; обсяг завдань; вищий навчальний заклад; більша частина працівників; залежно від обставин; наступного дня; музичне училище; говорити українською мовою; перегорнути сторінку; є учнем; мова йде; спало на думку.

Самостійна робота.

Відредагуйте речення.

1. Вода, текуча з гір, чиста і прохолодна.
2. Представники обох делегацій заключили договір про партнерство.
3. Керівники самих більших підприємств, виробляючих м'ясо-молочну продукцію, зібралися на щорічну конференцію.
4. Усім виступаючим на Шевченківських читаннях треба підготувати тези виступів.
5. Наша держава і подальше повинна рухатися по шляху технічного прогресу.

↓ **ПРОДОВЖЕННЯ**

Самостійна робота.

Відредагуйте речення.

6. Без води верблюди може прожити десять днів, гублячи за цей час майже третину ваги.

7. Не дивлячись на погані погодні умови, ми вчасно завершили жнива.

8. На виборах старости групи більшість голосували за Соловйову Марину.

9. Через дві неділі я маю їхати у зарубіжну командировку.

10. При дискусії з участю декількох чоловік не намагайтесь не говорити одночасно з іншими.

ПРОДОВЖЕННЯ

Перевірте.

1. Вода, що тече з гір, чиста й прохолодна.
2. Представники обох делегацій уклали договір про партнерство .
3. Керівники найбільших підприємств, що виробляють м'ясо-молочну продукцію, зібралися на щорічну конференцію.
4. Усім доповідачам Шевченківських читань треба підготувати тези виступів.
5. Наша держава й у подальшому має (повинна) рухатися шляхом технічного прогресу.

ПРОДОВЖЕННЯ

Перевірте.

6. Без води верблюд може прожити десять діб, втрачаючи за цей час майже третину ваги.

7. Попри погані погодні умови, ми вчасно завершили жнива.

8. На виборах старости групи більшість проголосувала за Соловйову Марину.

9. Через два тижні я маю їхати в закордонне відрядження.

10. Під час дискусії, учасниками якої є кілька осіб (або за участі кількох осіб — авт.), намагайтеся не говорити одночасно з іншими.

Поєднайте в пари.

У папір — заверніть, загорніть; кадри — підбирати, добирати; з роботою — не затягуй, не зволікай; виконати — великий обсяг роботи, великий об'єм роботи; відвідувачі — численні, багаточисленні; мені стало — не по собі, ніяково; вулиці — пересікаються, перетинаються; заповнити правильно — адрес, адресу; рік — круглий, увесь; робота над проектом — продовжується, триває; думки — збіглися, співпали; вікно — відкрите, відчинене; подяку — винести, скласти.

ПРОДОВЖЕННЯ

Перевір

У папір — загорніть; кадри — добирати; з роботою — не зволікай; виконати — великий обсяг роботи; відвідувачі — численні; мені стало — ніяково; вулиці — перетинаються; заповнити правильно — адресу; рік — увесь; робота над проектом — триває; думки — збіглися; вікно — відчинене; подяку — винести.

Нескладне ЗНО

1. Утворіть лексично правильні словосполучення.

Слово

синонім

1 переводити

А газети

2 переказувати

Б ордери

3 підписувати

В кошти

4 передплачувати

Г через майдан

Д з хорватської

1Г,2В,3Б,4А.

Нескладне ЗНО

2. Лексичну помилку допущено в рядку.

А виговор з попередженням

Б запровадження виборності

В оголошення подяки

Г посвідка на проживання

А

Нескладне ЗНО

3. Помилково вжито слово в рядку

А розв'язувати задачу

Б уникнути небезпеки

В надіслати привітання

Г заказати букет квітів

Д перекладати сербською

Г

Нескладне ЗНО

4. Помилково вжито слово в рядку

- А ювілейні міроприємства
- Б громадянське суспільство
- В парламентська республіка
- Г непримиренні опоненти
- Д прикордонна територія

А

Нескладне ЗНО

5. Лексичної помилки НЕМАЄ в рядку

А несподіваний сюрприз

Б пам'ятний сувенір

В вільна вакансія

Г чинний закон

Г

Нескладне ЗНО

6. Лексичної помилки НЕМАЄ в рядку

А багаточисельні дзвінки

Б рішити завдання

В наступного разу

Г погляди співпадають

В

Нескладне ЗНО

7. Помилково вжито слово в рядку

А винайняв квартиру в центрі

Б запросив до вітальні

В розповів про відрядження

Г приїхав вісім років назад

Г

Нескладне ЗНО

8. Помилково вжито слово в рядку

А автобус на замовлення

Б бувший директор

В вимкнути електрику

Г образив мимоволі

Б

Нескладне ЗНО

9. Помилково вжито слово в рядку

А повиключайте всі електроприлади у квартирі

Б намагайтеся швидко відповісти на запитання

В перевірте банківський рахунок наступного дня

Г запропонуйте гостям чай, каву й тістечка

А

Нескладне ЗНО

10. Помилково вжито слово в рядку

- А церковний канон
- Б раритетні видання
- В депутатські привілеї
- Г меморіальний пам'ятник
- Д фінішна дистанція

Г

Нескладне ЗНО

11. Помилково вжито слово в рядку

А брати участь

Б здавати іспит

В додати води

Г здобути освіту

Б

Нескладне ЗНО

12. Лексичну помилку допущено в рядку

А вимкнути комп'ютер

Б видрукувати на принтері

В ввести неправильний пароль

Г прийняти участь в обговоренні

Г

Нескладне ЗНО

13. Лексичну помилку допущено в реченні

А Гурт «Антитіла» запропонував глядачам нове відео на пісню «Фари» зі свого альбому «Сонце».

Б Команда вирішила поєднати голлівудські блокбастери про супергероїв з українською дійсністю.

В Музиканти порушили важливу для оточуючого середовища тему – затори та ями на українських дорогах.

Г За сюжетом, супергерой щоночі рятує місто, а, за законами жанру, йому протистоїть «блискучий» лиходій Джокер.

Д Над втіленням ідеї цього відеокліпу команда творчо працювала три доби на чотирьох знімальних майданчиках Києва.

В

Нескладне ЗНО

14. Лексичної помилки НЕМАЄ в реченні

А На лекціях з етики професор розповідав студентам, як тактичніше вчинити в тій чи тій не надто приємній ситуації.

Б Імунологи прогнозують, що останні місяці року будуть удачними для укріплення здоров'я.

В На симпозіум поїде чисельна група науковців, які брали участь у досліді цієї теми.

Г На конференцію запросили різних за фахом лікарів: від хірургів до реабілітації.

Д У тендітних руках балерини – оберемок червоних троянд, і це найвища оцінка її роботи в новому спектаклі.

Нескладне ЗНО

15. Лексичної помилки НЕМАЄ в реченні

А Салон італійської мебелі «Кватроченто» запрошує: новий сезон відкрито!

Б Ломбард «Свіжа копійка» видає позики під залог ваших автомобілів.

В Магазин «Усе для дому»: наші дрібнички допоможуть зробити уют у вашій оселі!

Г Агенція «Без проблем!» – це професійне обслуговування всіх ваших міроприємств.

Д Фірма «Бутоньерка» – живі квіти цілодобово для будь-якої події у вашому житті.

Д

Нескладне ЗНО

16. Лексичної помилки НЕМАЄ в рядку

А листати сторінки улюбленої книги

Б зранку забули відкрити вікно

В дивовижна пам'ятка природи

Г відноситися з повагою до друзів

В

Нескладне ЗНО

17. Лексичну помилку допущено в рядку

А виключні здібності

Б поверхове уявлення

В громадська думка

Г виконавча влада

А

Нескладне ЗНО

18. Виділене слово вжито в невластивому йому значенні в реченні

А Аптеку *зачиняють* о 21-й годині.

Б Двері *зачиняються* зі скрипом.

В Магазин *взуття закривається* й переїжджає в нове приміщення.

Г Олена намагалася *відкрити* вікно, бо відчула задуху.

Д Університет проведе день *відкритих* дверей.

Г

Нескладне ЗНО

19. Лексичну помилку допущено в рядку

А залучили до участі в проекті

Б набули цікавого досвіду

В програли завдяки голкіперу

Г зробили похапцем і неякісно

В

Нескладне ЗНО

20. Лексичну помилку допущено в рядку

А о сьомій годині ранку

Б на наступній неділі

В властивий учневі

Г прийшов у справах

Б

Нескладне ЗНО

21. НЕМАЄ лексичної помилки в рядку

- А** перший дебют
- Б** головний лейтмотив
- В** ефективний метод
- Г** дивний парадокс

В

Нескладне ЗНО

22. НЕ ПОТРЕБУЄ редагування речення

А Вища школа активно впроваджує в навчальний процес інноваційні технології.

Б Молодь України – це передовий авангард нашої незалежної держави.

В Ще й досі тривають дискусії та суперечки вчених щодо походження видів.

Г Важко уявити сучасне життя без засобів масової інформації та мас-медіа.

А

Нескладне ЗНО

23. Лексичну помилку допущено в рядку

А діюче законодавство

Б цікава пропозиція

В підсумкове заняття

Г курячий бульйон

Д запораука успіху

А

Нескладне ЗНО

24. Лексичну помилку допущено в рядку

- А являється прикладом
- Б скасувати конференцію
- В непридатний до вжитку
- Г зважати на правила

А

Нескладне ЗНО

25. Лексичну помилку допущено в рядку

А освітлювальний прилад

Б освітній заклад

В освічене перехрестя

Г освітянська спільнота

В

Нескладне ЗНО

26. Редагування потребує сполука в рядку

А згадати між іншим, принагідно згадати

Б упродовж місяця, на протязі місяця

В дотепер не з'ясовано, досі не з'ясовано

Г насамперед знати, передусім знати

Д знайти без зволікань, знайти негайно

Б

Нескладне ЗНО

27. Лексично неправильне словосполучення
утворить слово «навичка» з прикметником

А рухова

Б шкідлива

В практична

Г граматична

Д життєва

Б

Нескладне ЗНО

28. У НЕВЛАСТИВОМУ значенні вжито слово в рядку

А уболівали за «Динамо»

Б повстали проблеми

В перебував на лікуванні

Г надійшли в продаж

Д скасували закон

Б